

СПОСТЕРЕЖЕННЯ МІГРАЦІЇ БІЛОЧЕРЕВОГО СЕРПОКРИЛЬЦЯ (*TACHYMARPTIS MELBA*) НА ПОДІЛЛІ

М.В. Дребет

Національний природний парк «Подільські Товтри»; пл. Польський ринок, 6, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300, Україна
National Park «Podilski Tovtry»; 6 Polish square, Kamianets-Podilskiy, Khmelnytskyi region, 32300, Ukraine
✉ mikedrebet@gmail.com; Mikhail Drebet <https://orcid.org/0000-0002-7639-8815>

Observation of migration of the Alpine Swift (*Tachymarptis melba*) in Podillia (Ukraine). - M.V. Drebet. - *Berkut*. 34 (1). 2025. - The Alpine Swift had not been recorded in the Khmelnytskyi region before. On July 15–20, 2024, a migratory flock of up to 50–70 ind. was observed in the city of Kamianets-Podilskiy. The birds periodically formed mixed flocks with the Common Swift and House Martin. Later, small flocks of Alpine Swift were seen in the city on August 11, 2024 and July 10–12, 2025. [Ukrainian].

Key words: fauna, Khmelnytskyi region, migration, new species.

Білочеревий серпокрилець раніше на території Хмельницької області не відмічався. 15–20.07.2024 р. пролітна зграя чисельністю до 50–70 ос. трималась у м. Кам'янець-Подільський. Птахи періодично формували змішані зграї із чорним серпокрильцем і міською ластівкою. Пізніше зграйки білочеревих серпокрильців спостерігали в місті 11.08.2024 р. і 10–12.07.2025 р.

Ключові слова: фауна, Хмельницька область, міграція, новий вид.

В Україні білочеревий серпокрилець (*Tachymarptis melba*) – звичайний вид у Криму (Фесенко, Бокотей, 2002). Недавно став гніздитися на Івано-Франківщині – у 2020 р. виявлене поселення в м. Косів на півдні області. Орієнтовно гніздилося 3–4 пари серпокрильців. Після вильоту пташенят поблизу місця гніздування трималося близько 20 ос. (Григорчук та ін., 2020). Окрім м. Косів, із 2020 р. вид реєстрували в Коломиї, Івано-Франківську, а навесні 2024 р. 2 ос. спостерігали у Львові*. Таким чином помітна тенденція збільшення числа територій на заході України, де цей вид зустрічають.

За літературними даними, у національному природному парку «Подільські Товтри» та на суміжних територіях впродовж двох останніх століть білочеревий серпокрилець не відмічався (Матвеев, 2008). Випадки гніздування на Поділлі не спостерігались (Новак, Новак, 1998; Матвеев, 2008; Кузьменко та ін., 2021).

У липні 2024 р. пролітну зграю білочеревих серпокрильців виявлено в м. Кам'янець-Подільський (фото). Це перша реєстрація виду у Хмельницькій області.

Орієнтовно з середини липня (перша реєстрація – 15.07) група з 10–20 ос. помічена в одному з житлових районів міста (житловий комплекс «Нова Будова»). Результати спостережень свідчать, що зафіксовані в Кам'янці-Подільському серпокрильці були мігруючими. Птахи періодично формували змішану зграю із серпокрильцем чорним (*Apus apus*) та міською ластівкою (*Delichon urbicum*). Ці два види гніздяться в Кам'янці-Подільському. Міська ластівка в цьому житловому комплексі формує велику колонію, яка нараховує понад 50 гнізд. Пролітна зграя білочеревих серпокрильців перебувала на території житлового масиву впродовж мінімум 6 днів до 20.07. Птахи полювали комах двома способами – літаючи або високо в небі (більша частина зграї), або між будинками, ближче до стін (зграї по 10–20 особин). Такі зграї різко з'являлися з гучним щибетом, робили кілька «прольотів» між будинками і знову відлітали на більші відстані. Іноді окремі особини на деякий час чіплялися за стіни будин-

Білочереві серпокрильці в м. Кам'янець-Подільський. 15.07.2024.

Фото автора.

Alpine Swifts in Kamianets-Podilskiy.

ків. Впродовж усього періоду спостережень щоденно реєструвалося від 1 до 50–70 ос. Як правило, більше птахів фіксували у вечірні години (найчастіше з 19 до 21) і менше в ранкові (1–16 ос.).

Дані обліків включено до системи eBird куди додано фотографії та аудіозаписи з місця спостереження.*

Цікаво, що поява білочеревих серпокрильців фактично припала на час відльоту чорних. Зазвичай, відліт їх у Кам'янці-Подільському проходить ближче до середини серпня, однак останніми роками терміни змістилися на другу половину липня. У 2024 р. чорні серпокрильці відлетіли 23.07. Згідно літературних даних, впродовж останніх 40 років, для багатьох видів птахів, що мігрують на далекі відстані й зимують на південь від Сахари, спостерігається зміщення піків осінньої міграції на більш ранні періоди. Причинами цього можуть бути ряд факто-

* <https://ebird.org/checklist/S182811526>

* <https://ebird.org/checklist/S187421755>

рив, що пов'язані зі змінами клімату (Jenni, Kery, 2003). З одного боку ближче до осені різко зменшується кількість доступної їжі (комах), а з іншого – ранні терміни відльоту, підвищують шанси виживання птахів під час міграції з настанням посушливого періоду в Сахарі, що припадає орієнтовно на вересень.

11.08.2024 р. в Кам'янці-Подільському в тому ж місці спостерігали ще одну зграйку білочеревих серпокрильців із близько 10 особин.

Там само 10–12.07.2025 р. спостерігалася зграя білочеревих серпокрильців максимальною чисельністю 5 ос. Птахи з'являлися переважно у вечірні години – з 19⁰⁰ до 21⁰⁰, активно полювали на комах у повітрі, здійснюючи швидкі прольоти між будинками та над відкритими ділянками житлового масиву.

ЛІТЕРАТУРА

- Григорчук А.А., Дребет М.В., Мартинюк В.Ю. (2020): Гніздування білочеревого серпокрильця (*Tachymarptis melba*) в м. Косів Івано-Франківської області. - Беркут. 29 (1-2): 68-69.
- Кузьменко Т.М., Струс Ю.М., Бронсков О.І. та ін. (2021): Атлас гніздових птахів України. К.: Українське товариство охорони птахів. 1-296.
- Матвеев М.Д. (2008): Орнітофауна національного природного парку «Подільські Товтри». - Наук. вісник Ужгород. ун-ту. Сер. Біологія. 23: 73-81.
- Новак В.О., Новак Л.М. (1998): Орнітофауна Хмельницької області (фауністична характеристика). Хмельницький. 1-27.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. (2002): Птахи фауни України (польовий визначник). К. 1-416.
- Jenni L., Kery M. (2003): Timing of autumn bird migration under climate change: advances in long-distance migrants, delays in short-distance migrants. - Proc. Royal Society of London. Series B. 270 (1523): 1467-1471.